PAGINI DIN CĂLĂTORII

FRAŢII SĂRACI Volumul î n t î i Partea întîi

ABESALON DRAGOMANUL

Debarcarea - Oameni fără noroc - Hotel de la Poşte

Era pe la începutul lui februarie. Mă întorceam din Italia în Alexandria Egiptului, pe care o vedeam de mai mulţi ani de-a rîndul şi o găseam de astă dată mai frumoasă, mai veselă, mai primitoare de cum o lăsasem, cu patru luni în urmă. Negreşit, un oraş nu se schimbă în patru luni şi nu poate fi nici primitor, nici neprimitor, dar eu, căruia nevoile îmi mai potolise din dorinţi, veneam acum cu toată nădejdea să găsesc ceva de lucru şi să-mi refac sacul pierdut, căci frumoasa patrie a lui Dante, deşi mă îmbogăţise cu plăcute amintiri, nu-mi lăsase însă nici o cămaşă de schimb. Aşa se înlimplă cu unii oameni: în călătorie, ca şi în dragoste, ei bagă de seamă că după plăcere se găsesc despuiaţi.

Pachebotul H. cu care veneam era unul dintre cele mai mîndre vapoare poştale din cîte brăzdează Mediterana, proprietatea unei companii germane, şi trei zile de plutire pe un astfel de vas îţi măreşte încrederea în tine, mai ales cînd te ştii fără bilet şi te aştepţi în fiecare clipă să vezi pe unul dintre aceşti frumoşi domni ofiţeri de bord venind de-a dreptul la tine şi spunîndu-ţi cu glas dulceag: „Iertaţi, domnule; sunteţi aşa de bun să-mi arătaţi biletul dumneavoastră de călătorie?”

Atunci pleci capul prostit, vîri mîinile în buzunare şi te uiţi şi tu din cînd în cînd la cei ce se uită la tine ca la un şoarece prins în capcană. Dar cînd o asemenea nenorocire se întimplă, cel puţin pe un vapor de lux, te simţi mai tare, mai puternic, mai gata să înfrunţi furtuna privirilor încruntate deeît pe un hodorogit cargoboat. Nu ştiu cum se face, dar ai crede că ceva din puterea şi mîîi-o'ria vasului trece în vinele tale şi-ţi dă curaj să te ţii *pe* picioare..Deşi eşti în puterea' Zor, îţi vine totuşi să crezi că vasul e de partea ta, că te afli sub ocrotirea lui, căci el e puternic, şi cel puternic ocroteşte totdeauna pe cel slab.

Erau ceasurile zece dimineaţa, cînd intram în port. Vaporul îşi încetini mersul, fluieră după pilot şi apoi stopa, aşteptînd să fie condus la chei. Pe punte, călătorii cu feţe buhăite de

trei zile de balans, se ţineau gata să pună cit mai curmei piciorul pe uscat, pe cînd matrozii, curat îmbrăcaţi, făceau toate pregătirile de acostare, cu regularitatea mecanică a unor oameni obişnuiţi în asemenea treburi. Unii smideau, trecînd pe lingă mine, clipind şiret clin ochi: erau acei care ştiau că n-am bilet şi care îmi strecurase pe furiş o bucată de pîine cu un hartan de rasol deasupra, în timpul călătoriei, ca să nu rabd de foame. Aceştia fac parte din acel fericit număr de oameni care dau cu stînga să nu ştie dreapta şi se arată tare mulţumiţi cînd reuşesc să scoată la ţărm cu bine pe un vîn-tură-lume luat sub ocrotirea lor. Făcîndu-şi datoria, fiecare la treaba lui, ei mă urmăreau acum cu privirea, teraîn-du-se să nu fiu descoperit de vreun ofiţer de bord şi luat la cercetare.

Această teamă o cam împărtăşeam şi eu, căci, la debarcare, poliţia arabă cere fiecărui călător hîrtii „în FCgulă”, de care eu duceam mare lipsă. Trebuia deci să mă furişez pe bord pîîlă la ieşirea tuturor călătorilor şi apoi să ies şi eu, spimînd că m-am urcat pe vapor, venind din oraş. Ademenea snoave însă nu erau întotdeauna înghiţite de poliţie, care adesea te reţinea să vadă dacă cu adevărat vii din oraş sau dacă nu cumva ieşi din vreun hambar al vaporului. Eram îngrijorat. Pachebotul trăsese la ţărm şi lumea ieşea, arătînd fiecare hîrtiile de identitate. Eu mă strecurasem printre baloturile de pe bord trase din hambar şi mă prefăceam că dau mare luare aminte cuferelor, scoase cu macaraua, ca şi cum vreunul din aceste bogate cuiere englezeşti ar fi putut să fie al meu.

Un matelot îşi căută de treabă pe lingă mine, ca să-mi pună în fugă pe italieneşte:

- Comisarul de bord te are în ochi, caută s-o ştergi! într-adevăr, un ofiţer de la comandă mă privea cam >rea des. Inima îmi bătea tare. Nu eram încă obişnuit cu semenea aventuri şi nu puteam să-mi ţin sîngele rece. ncepeam să-mi pierd capul. Mă vedeam prins, luat din curt si trimes ele la Ana la Caiafa, tocmai acum cînd n-aveam deeît să fac un pas şi să răsuflu aerul liber al mării, amesteeîndu-mă prin mulţimea de arabi şi europeni e se plimbau pe chei spre marea mea ciudă, care mă ve-eam ţinut ca într-o cuşcă. Deodată, o speranţă îmi licări în minte: dragomanii !

Dragomanii sunt în Egipt un fel de „lepră”, spun acei ărora dragomanii le-au scuturat punga. Eu, însă, care am vut totdeauna punga prea scuturată ca s-o mai poată qutura şi ei, nu pot să spun tot aşa. Ceea ce ştiu e că ragomanii, atît cei liberi cît şi cei tocmiţi de marile hoteluri de lux, lucrează în Egipt cu autorizaţia poliţiei, care ie eliberează un număr de ordine şi le cere nenumărate servicii la îndeplinirea formalităţilor de intrare şi ieşire. Mai ştiu că un om, cît de bogat, nu poate să iasă din vapor, dacă n-are un *passe-port* sau un dragoman cu el. Din contră, îa braţul unui dragoman treci pe sub nasul poliţiei, Chiar dacă ai fi un spărgător.

La sosirea vapoarelor de călători, dragomanii apar pe bord cei dintîi. Unii vin din partea hotelurilor care a ptă călători anunţaţi. Aceştia au, ca portarii, scris pe chipiu numele hotelului. Alţii sunt dragomani liberi, adică se însărcinează să te treacă prin purgatoriul formalităţilor poliţieneşti de intrare, care sunt multiple şi fără jprşit, şi apoi să te ducă la un hotel potrivit pungii tale. Un ori, acelaşi dragoman, la cerere, te poartă tot oraşul, îţi arată monumentele sau antichităţile, îţi serveşte de traducător la făcutul cumpărăturilor şi îţi dă toate lămuririle pentru continuarea călătoriei mai departe. Negreşit, pentru toate aceste servicii, dragomanul caută să smulgă cît mai mult, mai ales cînd simte lingă el o pungă bine garnisită. „Nu e vina noastră, e a meseriei'', spun ei cu nevinovăţie. r

1)ragomanii din Egipt sunt, în cea mai mare parte, de origină românească, adică ovrei din România, o bună parte din Rusia şi prea puţini ovrei spanioli, Pe timpul nUlui, ei aduc mari servicii turiştilor care s-ar lipsi nun curînd de picioarele lor decât de preţioşii dragomani; jupoaie pe care se lasă, dar aduc şi slujbe demne de laudă celor prigoniţi de soartă. La ei s-a Îndreptat şi gîndul meu, cînd m-am văzut la un pas de a fi prins, intre unul care mi-ar fi cerut un *passe-poft* şi un altul care m-ar fi întrebat dacă am plătit călătoria făcută. Dar cum să iau un dragoman, cînd în buzunarul meu nu se găsea un piastru? Cunoşteam pe mulţi din vedere, dar nu poţi cere o astfel de slujbă unui om căruia nu-i cunoşti nici măcar numele. Totuşi, scăparea mea era numai la un dragoman şi de aceea mă pusei să cercetez toate chipurile care se perindau pe vapor, doar voi avea norocul să dau peste vreo

figură mai cunoscută. Ei treceau ca un vîrtej pe punte, intrau prin saloane şi cabine ca la ei acasă, săreau de pe o covertă pe alta cu agerime de maimuţă şi se întreceau, care mai de care, să apuce cit mai mulţi pasageri şi mai ales cît mai „graşi”. După ce îşi făceau „provizia”, se înfăţişau poliţiei la ieşire cu aerul unor oameni,,de casă” şi strigau tare pe arăbeşte, numărîndu-şi pasagerii:

- Unu, doi, trei. Ăştia sunt ai mei!

Poliţistul însemna în registru numărul de călători şi numrle dragomanului ce-i însoţea. Astfel, totul mergea ca pe roate, cînd aveai un dragoman.

Recunoscusem vreo cîţiva, dar cum să te apropii de nişte oameni atît de ocupaţi cu boieri de la I şi a Il-a, cînd tu e:?ti un biet pîrlit? Deasupra mea simţeam ochii ofiţerului de pe puntea de comandă şi în urechi îmi răsunau cuvintele matrozului care-mi spusese „s-o şterg”. Mă pregăteam să-mi iau inima în dinţi şi să trec printre cei doi ceauşi de la ieşire, fie ce-o fi, cînd, deodată, în capătul punţii de ieşire apăru, venind din oraş, statura înaltă şi slăbănoagă a dragomanului Abesaion. Eram scăpat!... El mă scosese din vapor cu prilejul întîii mele veniri în Egipt şi deci trebuia să-şi aducă aminte de mine. Atunci putusem să-i plătesc osteneala, petrecusem cîteva zile împreună şi, tocmai cînd începea să se închege între noi prietenie, ni s-au despărţit cărările. De-atunei nu ne-am mai văzut.

Aşa cum îl cunoscusem întîia oară, nu părea deloc răbit, avea mişcări domoale, paşi mari şi rari, In dinţi

;inea înţepenită o ţigare groasă de foi; mîinile în buzu-arele unui surtuc scurt. N-avea uniforma de dragoman, numai şapca şi numărul de metal la braţ. Ei îşi dădu eama repede că venise la spartul tîrgului, dar părea că nu e sinchiseşte. Făcu cîţiva paşi pe covertă, cu familiaritatea nui om obişnuit luxului, curăţeniei şi echipajelor de prin marile vapoare de călători. - Eram rezemat la babord şi ăutam să nu-mi scape. Măsură cîţiva paşi spre comandă, poi alţi cîţiva spre mine, pe urmă se rezemă şi el de alustrada de babord, scoase ţigara din gură şi scuipă în mare, privind ţintă apa verde şi liniştită din jurul vasului eclintit. între mine şi el erau numai vreo zece paşi. Mă propiai şi-i dădui bună ziua pe româneşte. El se

îndreptă, mă privi în faţă şi făcu o jumătate pas îndărăt, cu o mină edumerită.

- Nu mă recunoşti? îi zisei.

- Ei... uită-te! făcu el cu voce domoală şi cam înăbuşită şi-mi zise pe nume. Apoi aruncă o privire prudentă 1 juru-i, mă luă de braţ şi mă îndreptă spre un loc mai etras de pe covertă.

Un suflu de uşurare îmi scăpă din piept. Acum nu mai veam frică nici de dracu: eram in tovărăşia unui dragoman. Mulţumirea ce-mi aducea gîndul că sunt scăpat mi tăia glasul şi-mi ridica noduri în gîtlej, atît e de ade-ărat că fericirea nu e totdeauna greu de găsit: totul atîrnâ e noi şi de faptele noastre.

Cînd furăm deoparte, el mă cercetă cu privirea din cap înă-n picioare şi-mi arătă un mare interes, în tot cazul mai mult decît mă aşteptam eu. îl cunoşteam ca pe un om ece clin fire. Faţa lui slabă, ca şi corpul, şi rasă englezeşte ra nemişcată, numai ochii erau vioi şi nestatornici. Vorba îi era veşnic rară. Nu-mi aduceam aminte să-l fi văzut rîzînd. în cuvîntare, el absorbea litera *r*, pe care nu putea s-o pronunţe. Avea totdeauna o mină preocupată.

Ne aflam la pupa vasului Pe covertă, lumea devenea din ce în ce mai rară. El se rezemă cu amîndouă coatele de balustrada pupei şi începu să mă chestioneze;

- Ce-i cu tine? De unde vii?

- De la Neapole.

- De la Neapole? Ce dracu ai căutat acolo? Nu ştii ce sărăcie e în Italia? Poţi să plesneşti de foame de-a binelea!

- Am cam „plesnit” şi eu niţel, zisei.

- Niţel? ! repetă el ironic. Mi se pare că ai „plesnit” cam multişor... Şi apoi te ştiam la Cairo, cum se face că răsări din Italia? Pe unde ai trecut? Dar ia spune-mi mai întîi ce faci aici? Nu ieşi?

- Ba ies... dacă ai vrea s£ mă scoţi.

- Eşti de contrabandă! zise el fără surprindere, ca pentru dînsul. Apoi adăugă: Nu eşti prost: ţi-ai ales un pachebot de mîna întîi. Şi văzînd că vreau să-i replic, reluă repede: Ştiu. Celelalte te descarcă prin porturile greceşti, unde crapi şi mai rău de foame, pe cînd ăsta te-a adus direct. Ştiu. Ai făcut

bine. Numai, mă mir, cum ai putut să te urci la plecare. Te-a prins?

- încă nu.

- Asta-i rar cu vapoarele de lux. Dar.,, ai dreptate: şi eu cred că dacă tragi o frică ţeapănă, cel puţin s-o tragi pe un vapor boieresc, unde miroase a unt şi a curcan fript, decît pe păduchioasele de cargoboaie, unde nu găseşti decît cartofi fierţi... Ei, vezi, lovitura asta-mi place! Ai să ieşi meşter în arta de-a călători cu bilet permanent scos din ureche.,. Hai să ieşim.

Eu şovăii o clipă.

- Ştii că n-am hîrtii, zisei.

- Ce nevoie ai de hîrtii? ! spuse el cu nepăsare, fără să se oprească, şi adăugă cu dezgust;

- Numai proştii au hîrtii.

Cînd trecurăm pe sub nasul celor doi ceauşi care păzeau intrarea vaporului, mă clătinai cu nesiguranţă, dar tovarăşul meu îmi înfipse cotul în coastă şi de-abia catadicsi să scape două vorbe printre dinţi, celor de la poliţie.

- E cu mine,

Arabii salutară. Ai fi zis că trec la braţul kedivului. Cînd furăm departe de vaporul căruia îi datoram o cursă, pierduţi în îmbulzeala arăbimii gălăgioase de pe cheiul marelui port. eu avui sentimentul omului scăpat din

Duşcăiie. Inima-mi era plină de recunoştinţă pentru omul e ispravă care mă scăpase de la un scandal sigur, Deşi -aveam nici un ban în buzunar şi nici *ţiu* ştiam unde m să înserez, cred că puţini oameni se găseau în clipa ceea pe pămînt mai mulţumiţi deeît mine. Nu mă gineam deloc ia ce-o să fie. Eram sigur că am scăpat de un necaz care mă amărîse timp de trei zile pe bord şi că cum eram liber, liber să mă trîntesc unde vreau, să orm, să mă scol, să alerg şi să respir fără să mai tresar in inimă la trecerea pe la spatele meu a unui om, a unui ervitor de la bucătărie sau chiar a unui cline. Că aveam bamea în faţa mea, ştiam, dar mai şliam că această 'oame nu putea să fie mai mare deeît aceea care mă ehi-uise acolo de unde veneam. Dimpotrivă, în Egipt o du-esem mai bine ca în Italia.

De aceea totul îmi părea vesel. Dacă aş fi fost ere-incios, aş fi înălţat o rugă cuiva, dar nu ştiam cui. îmi enea să săr.în sus, să sărut pe toţi arabii care treceau)e lîngă noi în halatele lor largi şi să strig tare că nici *xn* bun nu e mai mare ca libertatea.

Mergeam de-a lungul cheiului spre ieşirea din port. Vlarea pe care plutisem trei zile şi trei nopţi, cu frica-n în, fugind dintr-o ascunzătoare într-alta, pe cînd valu-ile-i furioase se spărgeau cu mugete turbate de pere Iii asului, se odihnea acum ca ostenită de-atîta zbucium,)ierz:îndu-şi la orizont întinderea-i verzuie-negricioasă. Macaralele vapoarelor răpăiau cu uruituri asurzitoare, lu-rînd la golitul vastelor hambare plutitoare,sau la încărcatul lor, pe cînd hamalii arabi se încrucişau zoriţi, răcnind cît îi ţinea gura pentru lucruri de nimic, im-brîncindu-se în îmbulzeala de pe punţi şi luîndu-se repede la ceartă, ca ţiganii. O lumină vie-albicioasă, din cauza pardoselei alcătuită clin mari plăci ele piatră văroasă, învăluia tot portul, făcînd rău ochilor şi împiedecmcl vederea. Soarele ardea ca în toiul verii, deşi ne aflam încă în iarnă, şi mulţimea de arabi, cu treabă sau fără treabă, umbla aproape despuiată şi cu picioarele goale, dealtfel, cam cum e obiceiul şi pe la noi in timpul căldurilor.

ţ Pilcuri de pierde-vară europeni, italieni sau greci oameni cu ocupaţii de-o cinste îndoielnică, împărţindu-şi de regulă timpul între nesfîrşite ceasuri de joc de table în jurul meselor de cafenea şi alte lungi ceasuri de preumblare domoală prin împrejurimile pitoreşti ale oraşului - se perindau de-a lungul cheiului în baia de soare binefăcător şi zefirul răcoros al Mediteranei, vor-)ind tare, gesticulând, lăudînd, bîrfind sau ameninţînd. Ei se poartă totdeauna bine îmbrăcaţi, dispreţuiesc şi sunt dispreţuiţi, umblă numai în tovărăşia celor de-o teapă cu dînşii şi nu prînzesc decît la birt, începînd cu supă şi sfîrşind. cu fructe, cafea şi ciubuc. Foarte adesea, ca să le fie mistuirea şi mai uşoară, ei se grupează cîte trei sau patru într-o trăsură şi îşi termină astfel lunga-le ospătare, cu o,,baladă” spre Ramleh ori pe chei, tre-cînd, negreşit, pe sub ferestrele amantelor, oprind birja ori de cîte ori întîlnesc o lichea din aceeaşi tagmă şi arătînd cu mina cutare sau cutare

lucru neînsemnat, ca să atragă asupra lor luarea-aminte a celor ce merg pe jos.

Abesalon îi cunoştea pe toţi, ca pe nişte cai breji, îi ura de moarte şi nu lăsa să-i scape nici un prilej de-aş bate joc de dînşii. Cum era flegmatic şi greu la surîs, bat-ocura-i cădea totdeauna în plin. Treceam pe lîngă un grup de greci, purtînd pălăriile pe ceafă, pe-o ureche sau xe sprîncene, cu mîinile împreunate dinapoi si frămîn-;înd între degete nelipsitele lor mătănii. Abesalon trecu ca pe lîngă nişte ciumaţi, îi privi cu coada ochiului şi le zise în zeflemea, pe greceşte:

- Ei, palicarii, aşa de dimineaţă în port! ? Nu-i nici ceasul mesei. Ori v-au pişcat puricii astă-noapte!

„Palicarii" îl cunoşteau şi-l urau, la rîndul lor, nu mai puţin. Ei răspunseră înveninaţi:

- Haide, mă, jidane! Noi nu purtăm geamantanele n spinare.

- Şi ce faceţi, în schimb, vă rog? Trageţi francul de sub perna ibovnicei?

Ne depărtarăm.

- îi vezi? îmi zise Abesalon cu un aer de dezgust, ca şi cum ar fi reluat firul unei gîndiri. Aproape toţi din cîţi vin aici de pe la noi intră în banda ăstora. Eu nu scot de prin vapoare decît lichele, pe care le iau mai totdeauna drept oameni de treabă. Tu ştii că eu nu mă îndes ca la pomană, cînd soseşte un vapor. La clasa I nu intru deeît rar. Eu nu pot să iau şapca la subsoară, || mă ploconesc pînă la pămînt în faţa unui burtos şi U-j spun,,sărut mina euconaşule", cînd mai curînd aş nvea poftă să~i trimet un picior în burtă. Am cunoscut dragomani care au avut noroc să „picnească" cîte un grup de turişti englezi, să-i poarte tot Egiptul şi Palestina ţ] să cîştige în trei luni cît nu cîştig eu în cinci ani. Cînd fi brodeşti aşa două-trei sezoane de-a rîndul, ai ieşit deasupra necazului. Dar eu n-am noroc... şi dacă nu~i Horoc, să fie a dracului de soartă! Mi-am bătut capul şi nm răbdat de multe ori de foame, numai să învăţ cîte va limbi cum trebuie, ca să nu fiu ca puchinoşii ăia care, cînd spun două vorbe englezeşti, îţi vine să pufneşti dc rîs. După asta am mîncat alte răbdări prăjite, ea să fliing bani să-mi fac haine curate şi după ce am făcut toate astea cu o răbdare de cîine, am băgat de seamă că ani ajuns drept în groapă...

- De ce? întrerupsei intrigat.
El se opri din mers, mă privi în ochi, apoi în pămînt şi, reluînd pasul, vorbi şi mai domol, ca pentru el:
- De ce... Fiindcă după ce ai crezut că ai devenit om şi vrei să te ţii drept pe picioare, vezi îndată că ţi se
T£ să te îndoieşti ca o nuia de salcie, ba chiar să te tîrăşti >e bonei... Se opri iarăşi, vîrî mîinile în buzunarele panta-onilor şi cătă la mine cu o mină întrebătoare: Pricepi ?
- Cam pricep, răspunsei.
Faţa lui mărturisea o adîncă supărare, dar trăsăturile u-i erau prea schimbate. Privea cu ochi mari, deschişi ai mult ca de obicei. Avea privirea limpede, cinstită şi în bul curat al ochilor se citea o sinceră indignare. Ţigarea se isprăvise. El privi crîmpeiul o clipă, ca şi cum ar fi escoperit ceva întrînsul, apoi îl aruncă, aprinse alta şi-mi ădu şi mie una. Erau ţigări bune şi nu din cele mai ieftine. Păru că-mi ghiceşte gîndul.
- Şi vezi lucrul dracului: după ce că n-am noroc, ai îmi place şi tot ce-i bun., mai ales o ţigare bună.
Apoi mi-aruncă o căutătură ca din întîmplare şi văzîn-du-mă că surîd, surise şi el, dar cu necaz.
Străbătusem, cu vorba, o parte a oraşului şi acum ne aflam în faţa unei intrări de hotel. Pe geamul porţii sta scris: *Hotel de la Poşte*. El se suci de vreo două ori în loc, ea şi cum ar fi aşteptat pe cineva, pe urmă m-apucă de braţ cam cu repezeală şi-mi zise:
- Hai eu mine pînă sus să mă scutur puţin şi să-mi fac ghetele. După asta o să mergem la masă, e prînzuJ.
Urcînd scările, mi-adusei aminte din trecut că avea obiceiul să se scuture şi să-şi facă ghetele mai des decît trebuia. Mai tîrziu, am văzut că asta era un nărav.
El urca înaintea mea cu paşi rari dar mari, apucînd două trepte deodată şi agăţîndu-se de rampă. După cit îmi dădeam seama, trecînd prin coridoare, hotelul nu prea strălucea de curăţenie şi nici nu prea gemea de lume. La al treilea etaj, care era şi ultimul, ne oprirăm. El băga cheia într-o uşă fără număr deasupra, în fundul coridorului, şi deschise. Mă văzui într-o mare cameră, care servea hotelului de depozit de mobile. Paturi desfăcute, somiere, garderoabe, iavabouri, dulăpioare de noapte, canapele şi scaune acopereau trei

sferturi din întinderea camerei, lăsînd de-abia puţin loc să deschizi uşa şi să se învîrtească lin om. Lucrurile mai de preţ erau învelite cu cearceafuri, ca să nu se prăfuiaseă. Pe duşumea, într-un loc mai ferit, zăcea în neorânduială tot soiul de porţelanuri desperecheate. O marmură spartă în două sta rezemată de perete. Totul părea pustiu în lumina tristă a acestei încăperi; numai un colţ al camerei, la dreapta intrării, trăda urmele unei fiinţe omeneşti. Aci se afla un pat nestrîns. încă, cu albituri destul de curate dealtfel, iar alături o măsuţă de noapte pe care se vedea o luminare în sfeşnic şi chibrituri. Mai la o parte, două scaune. Pe jos, cîte va jurnale pitite şi o pereche de ghete. Pe perete, deasupra patului, se vedea o mare hartă-reclamă, cu toate continentele. Mirosea a aer închis. Intrînd, el scoase numaidecît peria de haine din sertarul mesuţei şi începu să se hîrjonească cu răbdare, în apropiere ele singura fereastră rămasă liberă, pe care o deschise, vorbindu-mi, în acelaşi timp:

- Vezi în ce balamuc stau î Nu lipsesc decît mumiile, ca să crezi că locuiesc cu adevărat la muzeu... Dar...

Şi se opri din vorbă. Continuă totuşi să se perie, părînd că se gîndeşte la ceva. Din cînd în cînd se uita prta fe-

>astră, de unde nu se vedea decît acoperişul caselor de este drum, mai puţin înalte.

Abesalon era un om ciudat, atît la vorbă cit şi în apu-lluri. într-o convorbire, el urma cu greutate firul gîndirii se oprea adesea tocmai cînd trebuia să vorbească. Din iiiza asta se ferea de pălăvreala lungă, unde cuvintele urg ca ploaia. în asemenea împrejurări, căuta să trîn-ească ceea ce avea de spus şi apoi rămînea nepăsător. Lui plăcea să vorbească cu oameni liniştiţi, asculta cu multă abdare, dar cerea să i se lase şi lui rîndul la vorbă. Adesea ra batjocoritor, deşi încasa cu seninătate mai multe să-ţi decît trimetea. Ţinea cu înverşunare la ceea ce cre-ea, în judecata lui, că e bine şi drept şi se lipsea mai urînd de vorbă decît să se rostească cu alte cuvinte decît celea ce-i trebuiau. Rareori se aprindea, şi atunci se iuiştea repede, fiindcă nu nimerea fraza sau cuvîntul orit De asemenea, era lipsit de gesturi, dar nu pot. totuşi, ă uit acele puţine mişcări ce le avea şi acea figură ce părea

igheţată şi care era nu mai puţin vorbitoare, datorită unei inimi ce ascundea acest om de bine.

îl lăsai să-şi termine lustruitul, apoi voii să ştiu ce avea i gînd să spună:

- Ţi-ai lăsat vorba nesfîrşită, adineauri, zisei; ce reai să spui de odaie?

- Vream să spun că trebuie să fiu mulţumit de ea,)entru că nu plătesc nimic. Ştii vorba noastră: ,,Calul de ar nu se caută în gură". Dacă am ori n-am ce să mănînc, u mă ştie nimeni, dar fără odaie trebuie să te plimbi oăptea pe stradă...

- Cine ţine hotelul acesta?

- Un grec, Nicoli... om cumsecade, mai mult chiar ecît trebuie în Egipt, dar nici el n-are noroc săracu'...

venit din Smirna acum doi ani şi a luat hanul ăsta ne-proclt, crezînd că o să facă treabă în Egipt. Dar poţi să 'aci treabă cinstită în Egipt? !... înţelegi, el n-a voit să bă fuste în hotel, şi tu ştii poate că fără fuste nici biseri-îe nu fac treabă în Egipt... Aşa că a păpat cîteva sute de re turceşti adunate cu trudă în Smirna şi acum nu ştie joi să se scape de pacoste... Eu îi aduc cîte un călător e-mi cade din Paşti în Crăciun şi el mi-a dăruit un loc de dormit, fără să plătesc... Dar călătorii mei, să-i umfle Nilul!... N-am noroc, degeaba mai mă ţiu de meseria asta. Tăcu cîteva clipe, privind harta din perete, apoi reluă cu ciudă: ...ŞI nici nu ştiu cel puţin dacă am vreo vină, ca să fiu aşa de rău persecutat de soartă... Iată, de pildă, azi-dimineaţă; „Arăbescul" 1 trebuia să ancoreze, ca de obicei, la şapte ceasuri; şi „Germanul", care se anunţă la zece, după cum ai văzut. Tu ţi-aduci aminte, poate, că dintre toate companiile eu dau totdeauna întîietate „Germanului" şi „Loydului englez", fiindcă vorbesc binişor aceste două limbi şi mai ales pentru că pacheboatele astea cară cei mai buni pasageri. Ştiu că n-am noroc... dar trag şi eu nădejde, ca ursul de coadă: doar îmi va pica şi mie într-o zi o companie de turişti care să mă salte niţel!... Aşa m-am gîndit: de la şapte la zece sunt trei ceasuri; o să am vreme să dau o roată pe la „Arăbescul", pînă acostează „Germanul". Dar, puturoşii dracului de arabi, cu „maşină înainte - maşină înapoi", de-abia au debarcat la nouă în loc de şapte. Pe bord mi-a picat o familie numeroasă de greci, de care eram bucuros că

pot s-o aduc bietului Nicoli. Nu pot să tăgăduiesc, m-au plătit bine, dar cu catrafusele lor fără sfîrşit de-abia am reuşit să-i descarc la unsprezece, aşa că am pierdut „Germanul”. Acuma spune şi tu: e vina mea că m-am ales cu trei taleri 2, cînd la „Nemţescul” mă aştepta poate ceva mai bun?” Sfîrşind vorba, el o reluă repede cu o mişcare de nemulţumire:

- Dar, uite, nu-mi pare rău. Cel puţin te-am găsit pe tine... Ştii, după ce ne-am despărţit la gară, cînd ai plecat la Cairo, m-am gîndit de multe ori la tine. Dar de ce nu mi-ai spus atunci că eşti socialist, hoţule! Am citit acum doi ani prin jurnalele româneşti că v-aţi bătut la Bucureşti cu poliţia, că ai fost arestat cu C, M., şi F. 3 şi că v-au schingiuit în beciurile poliţiei... E adevărat? Te-a bătut rău? - 1 Dragomanii au limbajul lor propriu pentru numit vapoarele poştale. Aşa: „Arăbescul”, pentru *Kedivial Mail Linie Compagnie*, „Germanul”, pentru *Norddeutscherloyd*, „Francezul”, pentru *Mes-sageries Martimes* etc. (*n*. *a*.).

2 Un taler = 5 franci 20 centime (n. a.).

3 C. (Gheorghe Cristescu), M. (Dumitru Marîncscu), F. (I. C. Friniu) fit. *e*).

- Ne-au bătut destul de bine.

El făcu o mină gravă, imprimată de sinceritate şi zise y încredinţare:

Kw Ei, vezi, iacă-te, cle-aia m-am gîndit deseori la tine şl ii ii părea rău. că nu te-am mai întîlnit: tu eşti un *om*, un scop în viaţă, ai o *idee*... Eu cred că o *idee* trebuie să mare lucru, cînd o înţelegi bine... Trebuie să-ii ţie de Iflliilte ori loc ele pîine, cînd ţi-e foame. Eu am cunoscut unul de-ai noştri, un rus care a fost extrădat de-aci; 11 <t,-< mai tare ca mine la răbdare. Cînd rămîneam amîn-itnl uri urneaţi, eu mă plîngeam, dar el tăcea; dacă îl In-I bnm de-i *e* foame, îmi răspundea că nu... Şi rîdea! Am IhvAţat multe lucruri de la el, dar ce vrei, eu sunt om di fapte mărunte, n-am focul lui, trebuie să fii născut i” i.lru aşa ceva, cred eu. Am aflat mai tîrziu că bietul a fost spînzurat la Odesa. Asta a fost isprava pro-ti i toratului englez în Egipt...

Ieşirăm. în capătul de jos al scării ne întâlnirăm cu ntftpînul hotelului, un om de talie mijlocie, cărunt, cu înfăţişare de-a fi fost cindva gras. El mă privi cu milă, cînd Abesalon îi spuse că

sunt din România, că viu din italia Unde am „plesnit” de foame şi că am de gînd să caut ele lucru în Alexandria.

- Vai î sărmane băiat, mă căina el; poate nu ştii că |lci trăieşti bine numai dacă vii cu o femeie frumoasă,

- Ştie, ştie! îi tăie vorba Abesalon, dar ăsta n-are frică de „ramazan”, e băiat de-ai noştri, kir Nicoli...

Kir Nicoli îşi spuse numaidecît păsul: cum a făcut,.prostia” de-a venit din Smirna, unde o ducea bine, vinzi ud fructe; cum a „mîncat” aci „doi pumni de lire turceşti'' şi cum a slăbit de rău. El îmi arătă jiletca lăbărţată şi hainele largi pe corp. Apoi adăugă ca încheiere:

- Pricepi matale, eu nu pot să fac „lucruri măgăreşti” In hotel. Am familie, fete de măritat... E ruşine! Şi duse degetul la obraz, gest obişnuit la orientali, însemnînd:

Ne duserăm la un birt grecesc din strada Anastase, unde le mînca ieftin. Prăvălie mare, populată de lucrători greci ţi italieni, îndesaţi ca sardelele la mese şi gălăgioşi cum numai arabii puteau să ie ţie piept. De la bucătărie, care ocupa un colţ al birtului, venea un miros tare de peşti \ prăjit în untdelemn ordinar, ce te rîeîia pe gît. Stăpîoul urmărea cu ochii toată mişcarea, dind gură, cînd mai tare, la băieţii ce serveau, cînd mai domol, la bucătărie, şi sărind să dea el însuşi o mină de ajutor la sosirea clienţilor mâi de seamă, cinste ce o avurăm şi noi, de!... un dragoman nu e un om de rînd în Egipt, are a face cu toată lumea. Ni se făcu loc la o masă într-un colţ,, unde ne aflam numai noi doi şi furăm destul ele bine ospătaţi cu.,capama” de miel, „pastiţă” de macaroane şi nelipsita cafeluţă cu „caimac”.

Eu înştiinţasem, însă, ele la intrare pe tovarăşul meu, că n-am nici un franc în buzunar ca să plătesc prinzul, înşil-, inţare, dealtfel, de prisos, căci el înţelegea multe lucruri neînţelese de oamenii binecrescuţi; şi pe cînd ne luam cafeaua, putui să văd cum îmi punea dinainte o liră sterlină, cu o uşurinţă care nu se descrie, care nu poate răni o inimă omenească, oricît de simţitoare şi care nu se învaţă nici în şcoli, nici în societatea aleasă, a

Fumarăm două bune ţigări pe cînd deveneam doi buni prieteni şi tăceam amîndoi, gîndindu-ne, eu, la faptele lui „mărunte”; el, poate, la „ideile” mele mari.

într-un tîrziu îmi zise:

- Vezi? Şi tu eşti un om fără noroc... Eu, barem, dacă n-am noroc, se mai poate să fie şi din cauză că suni un prost pe lingă tine. Dar tu nu eşti un om prost, am văzut chiar că scrii la jurnale. De ce te persecută soarta? Ori tu nu crezi în soartă!

El mă privi, aşteptînd răspuns.

- Soarta e în mîinile npastre! zisei, aşa, înţr-o doară.

- Ei, nu, n-ai dreptate, murmură el cu. părere de rău că trebuie să mă contrazică. Eu am în toate zilele dovezi că există o soartă... Uite, acum cinci ani mă întorceam in ţară, la Galaţi, pentru serviciul militar. Veneam din Austria, unde petrecusem patru ani la Viena.şi Fiume, ca băiat de berărie. La Galaţi, aveam un unchi, lipscan cu stare, şi dintre toate rudele el pe mine mă iubea mai mult, fiindcă rămăsesem fără părinţi de mic copil. Era om bă-trîn, fără copii şi-mi bătea capul în toate scrisorile să viu să-mi fac „datoria”, să mă însor cu o fată pe care o şi pregătise pentru mine şi să-mi lase prăvălia pe seama mea. Par eu mă învăţasem cu haimanalîcul, nu mai puteam fi priponit aşa de uşor şi, cînd am ajuns în ţară, toate mi s-au ărut pe dos, Mai ales cînd auzeam: „mă jidane”. în sus, mă jidane”', în jos, mi-aduceam aminte din copilărie, cînd băieţii din şcoală îmi umflau spinarea de pumni, aşa că mă gănam între sfaturile unchiului, care voia să mă facă om” şi dorul de-a pleca iar în lumea mea. Hotărîrea era a consiliul de revizie. Mă gîndeam: „dacă mă ia in aria tă, n-am ce să fac, trebuie să rămîi cu unchiul, dar dacă \ă scuteşte, plec”. Trăgeam nădejde de scutire fiindcă a feream de stomac, ca şi astăzi, dar nu puneam mare mei; era o boală care nu se vede pe dinafară. Unchiul ni spunea: „Nu-i nimic, trei ani trec repde. Am să-ţi au bani de buzunar ca să te ai bine cu plotonierul şi tu să te faci surd, cînd o să-ţi strige „mă jidane”. Pe urmă m să te însor şi am să-ţi predau prăvălia, că eu sunt băni şi nu mai pot să alerg”... Mi se părea că are dreptate. Vine consiliul de revizie, mă prezint şi sunt găsit..bun entru infanterie”, dar cînd ajung la cazarmă, ciorba lor mpuţită mă trimite la spital, unde, după cîteva spălaturi n stomac, mă reformează ca din senin. Mă credeam mort oentru trei ani şi acum iată că deveneam deodată liber ca pasăre. Mă apucă un dor nebun de

străinătate. De mult oream să viu în Egipt, unde ştiam că e cald şi poţi să tră-eşti cu mai puţine griji şi fără multă muncă, dacă cunoşti teva limbi. Nu ştiam atunci că norocul meu l-au mîncat upii... Mă trăgea aţa la sărăcie, aşa că mă hotărîi să plec. ar hoţul bătrîn de unchi-meu ghicise de mai înainte şi leu o politică aşa de dibace că mă pomenii într-o zi că i-e dragă Ruliălă şi că e bine să ai totdeauna cîteva tare” la buzunar. înţelegi tu? Mă îndulcisem la trai un!... Mă uitam la prăvălia încărcată, la francii care ve-eau aproape singuri şi mai ales la o jidofeuţă durdulie mă gîndeam la „ramazanul” din străinătate. începeam a mă dau pe brazdă, dar unchiul făcu o prostie sau lai bine-zis două: el voi să mă pună la curent cu ne-ustoria, să cer şapte preţuri, să laud marfa care sărea în chi de proastă şi, mai ales, să alerg după ţărani, să-i trag de mînecă din mijlocul drumului, ştii tu, aşa cum e moda la noi şi cum fac nu numai „jidanii”, dar chiar şi românii din Ardeal. A doua prostie fu că voi să mă facă habotnic, să pun sîmbăta „cornu în frunte”, să înfăşur „cureaua” pe mînă, să îmbrac „talăsul”, şi să merg regulat la sinagogă. Ba fata mă ameninţă că nu mă ia de bărbat, dacă nu vreau să fiu „bun jidan”. E adevărat că ei mă luau cu binişorul la început, dar pe urmă au luat-o la repezeală şi mă strîngeau rău în „corset”: nu mai îmi dădeau parale. Asta a mers pînă aproape de sărbătorile noastre, dar cînd m-au prins că am mîncat pe furiş în ziua noastră de post, şi pîine în loc de „pască” de sărbători, s-a spart oala şi ne-am luat la ceartă. Tar mi-au venit gîndurile de ducă î Ce vrei? Soarta î La „mizeriile” astea a mai venit şi întîmplarea următoare, care a pus capac la toate: era pe vremea cînd venise legea să se închidă prăvăliile duminica după-prînz. într-o duminică, pe la amiază, iată că trece în inspecţie un subcomisar, cu sergentul după el. Deşi nu începuse încă nimeni să închidă, huliganul, care căuta „sfănţuială”, începu să răcnească la unchiu în uşa prăvăliei: „Ce mă, jidane, încă n-ai închis? ! Crăciunu şi tămîia mă-tii!”.,. Şi nici una, nici două, îl ia pe bătrîn de piept şi-i dă un brînci. Bietul unchiaş cade peste o ladă şi-şi sparge capul. Cînd am văzut sîngele curgîndu-i de la tîmplă peste barba albă, mi-a venit aşa de rău că m-am dezgustat şi de trai bun, şi de ţară, şi de tot! După o săptămînă m-am îmbarcat pe un vapor

grecesc şi am aruncat ancora la Pireu, unde am tras un prim „ramazan” de mi-au scăpărat ochii, în urmă am venit în Egipt, unde trag pe dracu de coadă, aşa cum mă vezi... Ei, spune acum, nu-i asta o soartă?

Şi el mă privi, ca şi cum m-ar fi dat bătut. Mă uitam în ochi-i limpezi, naivi şi cinstiţi, şi vedeam bine că „soarta” lui nu putea să fie altfel.

II

La Winder - Dragomanii - „Mişka” - Ibrahim - „Lume de toată mina”.

In strada Handak, care se încrucişează cu strada A nas-tase, la cîţiva paşi de birtul unde mîncasem, forfoteala era în toiul ei. Arabul, deşi trîndav şi nepăsător cînd n-are nimic de făcut, e viu şi iute ca spirtul, cînd are putinţa e cîştig.

Era o zi de lucru. Răspîntia unde ne oprisem duce în >atru părţi din cele mai însemnate ale oraşului şi e ne-ncetat străbătută de trecători. Mulţime de fesuri roşii şî lalate de toate culorile, unele făcute din satin lucios, altele in stambă de rînd, se încrucişau cu costumele noastre eu-

)pene, lipsite de orice pitoresc, îmbulzind strada şi făcînd u neputinţă trecerea oricărui vehicul. Aci vezi pe cel gră->it îmbrîncind în fugă pe cel ce nu duce grijă de mersul oarelui; pe europeanul îngîmfat de originea-i „civilizată”, il aiurind cu dispreţ pe indigenul umilit care l-a călcat pe)icior în înghesuială; pe birjarul răbdător, ca şi răbdătorii ui clienţi din birjă, mînînd la pas şi strigînd neîncetat: Faceţi loc la dreapta!” sau „Păziţi-vă picioarele!” ; tot ci vezi îngrămădindu-se, ca dinadins, toată negustorimea mbulantă cu cărucioarele lor garnisite de curmale, smoîine, banane, cocos, toate neamurile de seminţe, bune de os în ceasuri de lene; toate dulciurile, pline de praf şi de muşte moarte şi mai ales pe mult-căutatul vînzător de estie de zahăr, cu marfa lui de douăzeci de parale *, omagul lung de doi metri şi plin de must zahăr os, după are se prăpădesc arabii, de dimineaţă pînă seara, muşcînd u poftă şi dinţi de lup, sugînd zeama cu o lăcomie ce in-piră dezgust şi umplînd toate străzile de gunoi. Aceşti nzători îţi sparg urechile cu strigătele lor lungi şi plîn-atoare, şi dacă nu le vezi marfa, îţi trebuie treizeci de ani de şedere în Egipt ca să-i înţelegi ce spun; iar cînd la ăcnetele

lor se mai adaugă uruitul strident al pianelor-aterinci ale lazaronilor italieni, asurzeala devine aşa de esuf erită, că-ţi vine să iei cîmpii.

Cafenele multe, dese şi pline de lume chiar în zilele e lucru, aşa cum numai în Orient se poate vedea. Mesele şirate de-a lungul trotuarelor împiedică uneori cu totul ecerea. Consumatorii tolăniţi, adesea, în chip cu totul riental, flecăresc, cînd cu aer adormitor, cînd cu aprindere, arghilelele pufăie, sforăind apa din sticlă într-un concert monoton, zarurile ţăcănesc date de-a dura pe table şi

1 Douăzeci paras - O,6% centime. Patruzeci paras = un pias-tru mic, treisprezece bani (*n*. *a*,).

cafelele turceşti purtate pe sclipitoare tăvi de nichel, se perindă neîncetat printre această lume trîndavă, care, cînd o vezi mereu aceeaşi şi la orice ceas din zi, te face să te întrebi din ce-o fi trăind.

Abesalon se obişnuise aş.a de bine cu zarva unei astfel de străzi, încît cred că ar fi rămas nepăsător, chiar clacă i~ar fi sunat cu ^un clopot la ureche. El n-avea decît o grijă: să nu fie călcat pe ghete sau să nu i se prăfuiască hainele, şi se ferea cu atîta dibăcie că rar i se întîmpla să se „murdărească”. Cum era lung ca o prăjină, cuprindea cu ochii toată mişcarea şi ar fi stat ceasuri întregi să privească distrat la o astfel de răspîntie. Eu însă voiam să ies din îmbulzeală.

- Hai să mergem la Winder, îmi zise el, dar nu mal ţine prăvălia la „La sentinela română”, pe care o ştii tu, unde am mîncat împreună cîrnăţei româneşti acum cîţiva ani, A pierdut-o.

- Şi s-a mutat din Handak? întrebai.

- Nu, e tot în Handak, uite colo, cam peste drum de unde a ţinut înainte. Şi el îmi arătă, nu departe de noi, o mică prăvălie fără firmă, unde se vedeau cîteva mese aşezate afară.

Strada Handak şi prelungirea ei, Hamamil, dincolo de 'iada Anastase pe care o taie în două, de-abia au împreună un kilometru lungime, dar sunt toată ziua străbătute de lume şi trăsuri, prin faptul că formează calea cea nai scurtă ce duce din oraş în port. Pe-aci sunt înşirate ele mai multe prăvălii şi cafenele româneşti, greceşti sau alionoşti care lucrează cu

vapoarele şi tot pe-aci se perinda aiurite de călători aduşi din toate colţurile lumii, fie de orul de a cunoaşte o ţară care poartă urme încă neşters*3 nie celei dintîi „civilizaţii” omeneşti, fie de-a face vreun comerţ, mai mult sau mai puţin îngăduit de legi, ca şi acel lung şi nesfîrşit şuvoi de prigoniţi ai soartei mult temute de Abesalon, acea pleavă purtată de vînturile aceluiaşi „nenoroc”, oameni care vin de undeva şi se duc undeva, ne» ştiind adesea ei singuri de unde vin, nici unde vor să ajungă, poposind unde înserează, hrănindu-se cînd se întîmpla, cleosebindu-se în credinţe şi întîlnindu-se în greşeli, aşa cum i-a cunoscut cel ce scrie aceste rînduri. Chi-purile lor, neschimonosite de prejudecata vreunei cerinţa literare, se vor înşira cle-a lungul paginilor ce vor urma. aginî care nu vor fi nicidecum acelea ale unui roman.

Ne îndreptarăm spre Winder, a cărui prăvălie de a! luată o cunoşteam în treacăt şi o lăsasem în plină prospe-tate. Ea era vestită în cartierul locuit de cei de pe la noi, entru băuturile sale bune, aduse în parte din ţară şi mai es pentru „grătarul” cu „fleici”, „mititei”, „pîrjoale” şt te bunătăţi „ă la minut”, preparate după gustul roma-esc Aci îşi dădeau întîlnire toţi acei care se mai sim-,eau legaţi de obiceiurile noastre şi, sîmbăta seara sau duminica, vedeai, în plină ţară arăbească, o „dugheană” ca *qle* din Dealul Spirei sau din Bădălan, în care „muşterii” e cinsteau cu „ţuică”, îşi frigeau limba cu „ardei” şi în-urau curat pe româneşte. Ea trimetea departe mirosul pîrjoalelor” îmbibate de cimbru şi plînseţele unor viori mînuite cu dibăcie în graiul nostru, de cei ce nu culeg la oi deeît hulă şi cîţiva gologani azvîrliţi cu dispreţ.

Aci descălecau marinarii de pe vapoarele noastre (dacă n marinar poate „descăleca”) şi timp de trei zile din aptămînă, adică de marţi cînd soseau, pîhă vineri cînd lecau, aveau arabii destulă vreme să vadă ce vrea să zică un pui de chef” românesc.

Eram curios să ştiu din ce pricini s-a închis o prăvălie are mergea aşa de bine.

- Apăi, vezi, fiindcă nici bietul Winder n-are noroc, mi răspunse Abesalon; a voit să aibă clienţi după gustul ui şi a tot dat afară azi pe unul, mîine pe altul, dintre cei u musca pe căciulă, pînă cînd a băgat de seamă că a amas singur. Atunci

a închis. Cîteva luni mai tlrziu, a eschis maghernіţa asta, unde tirăsfe şi el pe dracu de oadă. O să-ţi povestească el singur, Vorbeam împreună eseori de tine, mai ales cînd te găseam prin jurnalele omâneşti.

Intrarăm. Prăvălia nu prea era încăpătoare, clar printr-o uşă din zid era în legătură cu o altă încăpere vecină, ce putea servi de birt. Neavînd însă birt, Winder o închinase unul mic tel al, cu învoiala de-a ţine totuşi cîteva mese acolo pentru clienţii telalului, a că. de Fapt, avea două prăvălii, Intrînd, vedeai îndată că şt^RÎhtil e un om căruia îi place curăţenia. Mese cu plăci de marmură, vreo opt la număr, erau înşirate de-a lungul celor doi pereţi, Ie-o parte şi de alta a intrării. în fund, tejgheaua şi raiuri! c formau o despărţitură, lăsînd o mică trecere dinapoia dt, unde Winder îşi fierbea cafelele şi ceaiul pe o maşină cu petrol, ce vîjîia toată ziua în urechi. Tavanul era din grinzi văruite cu o culoare cenuşie, iar pe pereţi se aflau cîteva tablouri cu subiect indigen şi unele cu vederi din ţară: Sinaia, Portul Galaţi, Vaporul „Dacia” şi altele; printre ele, o oglindă şi un ceasornic de perete.

în prăvălie, puţină lume: doi inşi jucau cărţi la o masă, şi alţi doi, *domino*, la altă masă. Winder nu ţinea nici table, nici n ar ghilele, avînd prea puţin loc pentru asemenea „scule buclucaşe”; iar puţinele jocuri pe care se vedea nevoit să le ţie, din cauza marii cereri a clienţilor, le dădea cu greutate şi cu mare dezgust.

îl cunoşteam pe Winder de un om cumsecade, deşi doi din scriitorii noştri care au vizitat Egiptul clin trăsură, l-au cam luat la vale. El era încăpăţînat în apucăturile şi credinţele lui, dar de-o cinste recunoscută chiar de cei ce-l urau Era milos şi făcea mult bine; dacă cineva îi spunea că un om aşezat la o masă din prăvălia lui e nemîncat, el îi trimetea îndată un ceai şi o bucată de pîine. Ca şi Abesalon, era din Galaţi, făcuse parte activă din vechea mişcare socialistă şi păstra amintiri duioase din acele vremuri.

Cu n-am cunoscut om să iubească ţara - pămîntul ţării noastre - cu o iubire mai temeinică decît a acestui

,strein”.

Ne aşezarăm la o masă.

- Să vedem, o să te recunoască? zise Abesalon. Şi strigă tare la Winder, care se afla în cutia lui, dindărătul raftului, unde avea totdeauna ceva de deretecat: Ei, domnule Winder, două ceaiuri cu lămîie!

Winder servea singur, de cînd „scăpătase”. Nevasta lui, bolnavă de mulţi ani de cancer la stomac, zăcea în locuinţa lor deasupra cîrciumii. Din cauza asta, serviciul cam suferea şi uneori trebuia să aştepţi pî na saţi vină rîndul de-a fi servit. El însă nu-şi făcea sînge rău, oricît de nerăbdători i-ar fi fost clienţii, şi din pasul lui nu ieşea, îl văzui apărînd cu o tavă cu cafele pentru cei de la mese.

ici nu ne privi, ştiind că e vorba de Abesalon, care intra de zeci de ori pe zi în prăvălie.

Aproape nu-l mai recunoscui, atît îmbătrînise. Barba era pe trei sferturi albă, deşi n-avea încă cincizeci de ni. Era potrivit de talie şi bine legat, vestminte curate, şa cum îi era obiceiul, se purta în vestă şi cu mînecile măşii puţin sumese, de sub care apărea flanela. Ne luse ceaiurile. Eu îmi ţinui faţa cam ferită, deşi voiam)ucuros să-i strîng mîna.

- 11 cunoşti pe „negustorul” ăsta? îl întrebă Abesalon, rătîndu-mă.

El mă recunoscu îndată.

- Ei, uite haimanaua brăileană!... Şi-mi prinse îna între mîinile sale cărnoase, strîngîndu-mi-o cu prie-nie. Apoi se aşeză pe un scaun lîngă mine şi mă pridi di cu întrebările: Ce-i cu tine? Iar în Egipt? De unde vii, in ţară?

Vrusei să-i răspund, dar Abesalon căruia îi plăcea mult vorbească de „ramazan”, mi-o luă înainte:

- Vine din ţara macaroanelor bune... dar n-are aerul le fi gustat nici pe cele mai rele!

Winder înţelese că nu stau pe trandafiri, îmi privi îmbrăcămintea rămasă cam înapoia,., modei, şi clătină din ap cu tristeţe:

- Baţi şi tu drumurile în lung şi în lat, parcă te-ar. gonind turcii... De ce nu stai în ţară să-ţi faci un rost?

Ori ai vreun scop?

- Poate că am vreunul... Cine ştie! zisei în glumă.

- Şi care?

- De pildă, să mă îmbogăţesc.

- Să te îmbogăţeşti... repetă el cu neîncredere. Cu e?... Cu reumatisme?

- Aşa e soarta lui, interveni Abesalon cu gravitate, iacă, el nu-i „jidan” şi nici nu fuge de militărie: de ce se pedepseşte prin străinătăţi? Asta dovedeşte că e un estin păcătos care-l urmăreşte. Şi are să umble peste tot *je* unde-i e scris să-calce; pe urmă are să se oprească.

El vorbea cu încredinţare, privind fix în pămînt, ca i cum ar fi văzut „destinul” meu la picioarele sale.

.Winder nu era de părerea lui;

- Ce tot baţi capul, mă, cu „destin”', „soartă” şi „scris”! Fleacuri ! Cum îţi aşterni, asa dormi...

9 9 '9

- Ba, deloc: dumneata îţi aşternuseşi bine într-o vreme şi acum dormi destul de rău, mi se pare.

- Aşa am voit eu, zise Winder cu un fel de resemnare.

- Asta eu n-o mai cred! Nimeni nu sare în puţ de bunăvoie. Ţi-a fost dat să tragi targa pe uscat, la bătrîneţe.

- Dar nu trag nici o targa.... Am vrut să trăiesc pe pofta mea şi trăiesc... Ori lu-ţi-nchipui că eram mai mulţumit atunci deeît acum? Şi întoreîndu-se spre mine: înţelegi tu? Fiindcă aveam o firmă românească, trebuia să rabd batjocura tuturor „puşlamalelor” de la vapoarele româneşti. De îndată ce se îmbătau, începeau să-rni strige că mă îmbogăţesc cu „Sentinela română” şi îmi cărau în prăvălie pe toţi „pezevenghii” din Alexandria care le plăteau de băut, că nu mai putea să intre la mine nici o familie de oameni cumsecade, din cauza înjurăturilor şi murdăriilor ce se vorbeau. Ori, eu am părăsit ţara şi m-am surghiunit în urgia asta arăbească, numai ca să nu mai aud „măi jidane” şi înjurături ca la uşa cortului. Voiam să trăiesc liniştit. Crezusem în tinereţe că e de-a-juns să fii om cinstit şi să-ţi iubeşti ţara în care te-ai născut, pentru ca să fii respectat. Am văzut mai tîrziu că eram greşit. Am venit aci şi am deschis prăvălia pe care o ştii. Am pus firma „La Sentinela romană”, aşa cum fac toate naţiile, căci doar aveam de gîncl să fac negoţ cinstit şi am trăit în pace, pînă au început cursele vapoarelor poştale româneşti. Din-tru-ntîi, crezînd c-o să am lume de ispravă, nu şnapani, am sărit în sus de bucurie şi am

făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să am în prăvălie tot ce e pe gustul românesc; dar repede am băgat de seamă că m-am păcălit. Uitasem că lupul îşi schimbă numai părui, nu şi năravul. Aveam pînă atunci numai clientelă liniştită şi eram căutat mai ales de familii. Nu făceam vreo mare pricopseală, dar nici nu căutam aşa ceva.

în primele cîteva săptămîni, băieţii mei şi-au mai ascuns arama, dar în curînd au dat-o prin tăvăleală! Nu mai eram stăpîn la mine! învăţat cu oameni paşnici, mi se părea că sunt într-un balamuc. Totuşi, am răbdat timp de doi ani, crezînd că s-or mai lustrui şi ei în atingere cu lumea de afară, dar cînd am văzut că au început să-mi aducă „întreţinuţi”, „muieri”, ba chiar să se ia la bătaie şi || mi spargă în prăvălie, m-am hotărît să închid. închipui ii-vă că, într-o seară, au sărit la mine, om bătrîn! Şi flacă nu scoteam revolverul să mă apăr, m-ar fi bătut: Aşa, m-am gîndit că decît să ajung prin puşcării, la vreme de bătrîneţe, mai bine să mă retrag într-o cocioabă ca asta şi să trăiesc pe cheful meu.

Abesalon fu încredinţat că păţania lui Winder îi dă dreptate lui:

<- Ei, asta dovedeşte că n-ai noroc, că te persecută soarta, altfel ai fi răbdat toate batjocurile şi ai fi strîns lire galbene, aşa cum fac toţi cîrciumarii... Ce tot îmi spuneţi mie că omul face cum vrea! Nu-i adevărat, omul face aşa cum e silit să facă. Uite, de multe ori m-am gîndit să fac şi eu ca „haldeii” 1 ăia care ar fi în stare să Be sfîşie eu dinţii, să se bată în faţa lumii, numai să pună mina pe un călător ce li se pare „gras”, dar mi-a fost peste putinţă.

(Manuscris neterminat)

H HETnumea haldei pe qeilalţi dragomani (n. *a,*j;